

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ПРОФ. Ю. В. БЕЛОУСОВА, «ІННОВАЦІЇ В ДИТЯЧІЙ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ І НУТРИЦІОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ ДИТЯЧОГО ТА СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ»

20–21 жовтня 2016 року в Харкові, згідно з Реєстром з'їздів, симпозиумів та науково-практичних конференцій, які проводяться МОЗ України у 2016 році, а також із планом заходів Харківської медичної академії післядипломної освіти, відбулася міжрегіональна науково-практична конференція з міжнародною участю, присвячена пам'яті проф. Ю. В. Белоусова «Інновації в дитячій гастроентерології і нутриціології в практиці дитячого та сімейного лікаря», організатором якої стала кафедра педіатричної гастроентерології та нутриціології, що є опорною в Україні. Конференція зібрала понад 500 учасників з різних областей України, а також Лівану, Танзанії, Нігерії. Серед учасників були 25 професорів, 10 головних лікарів, обласні та міські спеціалісти — дитячі гастроентерологи та педіатри.

На конференції було розглянуто широке коло питань щодо патології органів травлення

в дітей, нутриціології в педіатрії, а також із суміжних дисциплін.

Конференцію відкрив ректор Харківської медичної академії післядипломної освіти професор О. М. Хвисьок. На урочистому відкритті лунали привітання від Асоціації педіатрів-гастроентерологів та нутриціологів України, Асоціації педіатрів України та Харківської області, Управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, Департаменту охорони здоров'я Харківської міської ради, ректорату та деканату педіатричного факультету ХМАПО.

Перше робоче засідання відкрила завідувач кафедри педіатричної гастроентерології та нутриціології ХМАПО, професор О. Ю. Белоусова. З доповіддю «Харківська інституція педіатричної гастроентерології — фундамент здоров'я населення міста» виступила від Департаменту охорони здоров'я Харківської міської ради заступник

директора Департаменту М. А. Голубова. Особливу увагу доповідачів та учасників конференції було прикуто до проблем харчування дитячого населення в Україні, насамперед до питань природного вигодовування дітей першого року життя, використання продуктів функціонального й імунного харчування у дітей раннього віку, концепції функціонального харчування, стану харчування школярів та дітей молодшого віку. Саме на цьому наголошували у своїх виступах проф. О. Ю. Белоусова (Харків), проф. С. Л. Няньковський (Львів), проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя), проф. Т. В. Чайченко (Харків) та ін. Особливе зацікавлення (з подальшим обговоренням) викликали доповіді, присвячені харчовій алергії і харчовій непереносимості, можливостям сучасної специфічної діагностики та ефективної дієтотерапії дітей різних вікових груп (проф. В. А. Клименко (Харків), доц. Н. Є. Зайцева (Київ)).

Доповідачі та слухачі активно й різнобічно обговорювали використання антибіотикотерапії: науково-практичні питання гастроентерологічного профілю безпеки антибактеріальної терапії в дітей представила проф. О. Ю. Белоусова (Харків); про можливості оптимізації схем антибактеріальної терапії у дітей із коморбідними станами доповіли проф. О. Г. Шадрін (Київ), проф. Т. О. Крючко (Полтава), проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя). Можливі негативні наслідки (антибіотикасоційовані патологічні стани) використання антибіотиків та їх корекція, перш за все із застосуванням різних пробіотиків, розкрили у своїх виступах проф. В. А. Клименко

(Харків), проф. С. Л. Няньковський (Львів), проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя). Головний педіатр МОЗ України проф. Г. В. Бекедова ознайомила слухачів із новими віхами вивчення та застосування пробіотиків у практиці педіатра та сімейного лікаря. Цю тему активно й різнопланово підтримали у своїх виступах проф. О. Ю. Белоусова (Харків); проф. О. А. Цодікова (Харків), доц. Ю. В. Карпушенко (Харків) та ін.

Власні напрацювання щодо клінічного досвіду застосування сучасного синбіотика в педіатрії було подано в межах сателітного симпозіуму за підтримки фірми «Фармак». Проф. О. Ю. Белоусова (Харків), проф. Ю. В. Марушко (Київ), доц. О. М. Бабаджанян наочно продемонстрували можливі напрямки ефективного застосування синбіотика в комплексній терапії патології верхніх відділів травного каналу в дітей, а також у випадку бактеріальних кишкових інфекцій.

Важливе місце в роботі конференції належало питанням, пов'язаним із проблемами хелікобактеріозу та хелікобактерасоційованих захворювань дітей в Україні, а також присвяченим можливостям і доступності використання сучасних неінвазивних та інвазивних методів діагностики НР-інфекції, ефективності ерадикаційних схем, розробці та впровадженню вітчизняних стандартів щодо діагностики та лікування НР-асоційованих захворювань дитячого населення України. Ці проблеми детально та всебічно розкрили у своїх виступах проф. О. Г. Шадрін (Київ), проф. О. Ю. Белоусова (Харків), доц. Н. В. Павленко (Харків), проф. В. І. Боброва (Київ), проф. В. Д. Лукашук (Київ) та ін. Дискусію щодо цих питань жваво підтримали проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя), проф. В. А. Клименко (Харків). Можливостям сучасної ендоскопічної і морфологічної діагностики захворювань верхніх відділів травного каналу, а також напрямкам щодо підвищення ефективності лікування запальних, ерозивно-виразкових і неопластичних захворювань стравоходу, шлунка та ДПК присвятили свої виступи проф. Ю. В. Марушко (Київ), проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя), доц. Н. В. Павленко (Харків) та ін. Сучасний

погляд на різні аспекти, перебіг та лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби (ГЕРХ) з погляду «дорослої» гастроентерології подав проф. О. А. Опарін (Харків). Значний інтерес викликали виступи дитячих хірургів (під керівництвом головного дитячого хірурга м. Харкова проф. Ю. В. Пашенка) щодо можливостей та перспектив взаємодії педіатрів, гастроентерологів та хірургів у лікуванні дітей із гастроентерологічною патологією, а саме оперативне лікування і реабілітація дітей із патологією підшлункової залози; можливості хірургічної корекції атрезії стравоходу у випадку множинних вад розвитку.

У межах конференції було різнопланово висвітлено різноманітні питання патології системи травлення в дітей раннього віку. Пролунали думки різних спеціалістів щодо діагностики та корекції функціональних розладів (проф. С. Л. Няньковський (Львів), проф. О. Ю. Белоусова (Харків), проф. Т. О. Крючко (Полтава)); інфекцій (проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя), проф. В. А. Клименко (Харків)), дефіцитних станів (проф. О. Г. Іванько (Запоріжжя)), неонатального холестазу (проф. Т. М. Клименко (Харків)).

Особливу зацікавленість викликали питання метаболічних розладів у практиці педіатра, дитячого гастроентеролога та сімейного лікаря. Діагностика і сучасні можливості корекції ацетонемічних станів були відображені у виступах проф. Ю. В. Марушка (Київ), проф. О. Ю. Белоусової (Харків). Проблеми формування метаболічного синдрому, коморбідні стани, пов'язані з патологією печінки та жовчовивідних шляхів, підшлункової залози, серцево-судинної системи у пацієнтів різних вікових груп, проблема ожиріння в дітей України та можливості корекції, шляхи профілактики широко обговорювалися спеціалістами педіатричного та терапевтичного профілю (проф. Г. О. Леженко (Запоріжжя), проф. Г. С. Сенаторова (Харків), проф. Г. Д. Фадеєнко (Харків), проф. Г. В. Бекетова (Київ), проф. Л. К. Пархоменко (Харків), проф. Т. В. Чайченко (Харків), канд. мед. наук. Н. Ю. Завгородня (Дніпро), доц. В. І. Смирнова (Харків)).

Значну увагу привернули питання інфекційної складової гастроентерологічних захворювань у дітей, суміжні стани та погляди педіатрів, інфекціоністів та гастроентерологів щодо зазначеної проблеми. Доповідачі з цих питань намагалися всебічно, обґрунтовано, спираючись на високий ступінь доказовості, розкрити проблему в дітей різного віку, про що свідчили виступи проф. Г. О. Леженка (Запоріжжя), проф. Т. О. Крючко (Полтава), доц. М. С. Яцула (Львів) та ін.

Особливий інтерес та жваву дискусію викликала лекція майстер-класу Головного позаштатного дитячого гастроентеролога МОЗ України, голови Асоціації педіатрів-гастроентерологів та нутриціологів проф. О. Г. Шадріна «Особливості терапії поєднаних уражень шлунково-кишкового тракту у дітей», яка супроводжувалася обговоренням новітніх міжнародних рекомендацій (положення 4 перегляду Римських критеріїв діагностики та лікування функціональних захворювань органів травлення — 2016; Київський протокол — 2015; Маастрихт V, 2015 (резольція консенсусу)) і необхідності адаптувати до них національні Протоколи діагностики та лікування захворювань органів травлення в дітей. Безперечно, ці питання потребують подальшого глибокого ознайомлення, вивчення та широкого обговорення в Україні.

У межах конференції було проведено сателітний симпозіум з актуальних питань педіатрії (за підтримки Ради молодих учених ХМАПО), на якому виступили молоді науковці з України, Лівану, Танзанії, Нігерії. Доповідачі сучасно і на високому рівні

висвітлили проблемні питання формування, розвитку, діагностики та лікування коморбідних захворювань, суміжних патологій тощо.

У результаті обговорення та підбиття підсумків учасниками конференції було прийнято резолюцію, яку наведено нижче.

**РЕЗОЛЮЦІЯ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ
УЧАСТЮ, ПРИСВЯЧЕНОЇ ПАМ'ЯТІ ПРОФ. Ю. В. БЕЛОУСОВА,
«ІННОВАЦІЇ В ДИТЯЧІЙ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ І НУТРИЦІОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ
ДИТЯЧОГО ТА СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ»**

20–21 жовтня 2016 р., м. Харків

Захворювання травної системи посідають одне з провідних місць у структурі дитячої соматичної захворюваності. Згідно з даними МОЗ України, за частотою вони поступаються лише хворобам респіраторної системи (О. Г. Шадрін, Київ, 2015 р.). Незважаючи на значні досягнення щодо профілактики, діагностики і лікування хвороб органів травлення у дітей та підлітків, багато питань залишаються актуальними й потребують подальшої розробки та впровадження у практику охорони здоров'я.

Питання своєчасної та доказової діагностики в дитячій гастроентерології також заслуговують обговорення та вдосконалення. З одного боку, методи діагностики мають бути неінвазивними, з іншого, — досить інформативними,

такими, що дозволяють повноцінно верифікувати діагноз захворювання та, виходячи з цього, призначити адекватну обґрунтовану терапію.

Найважливішим у дитячій гастроентерології слід вважати застосування доказової медицини у випадку призначення етіотропної, патогенетичної та симптоматичної терапії. Дитина — не мініатюра дорослого, тому у разі призначення лікування мають враховуватися вікові особливості дитячого організму.

Сучасні Уніфіковані протоколи діагностики та лікування захворювань органів травлення у дітей, затверджені МОЗ України з 29 січня 2013 року, є значним кроком уперед та потребують найскорішого впровадження в охорону здоров'я. Але подальше обговорення та вдосконалення протоколів і стандартів (як провідними

фахівцями України, так і лікарями-практиками) є необхідною умовою покращення обслуговування дітей із захворюваннями органів травної системи.

Тісний зв'язок дитячої гастроентерології та нутриціології не підлягає сумніву. Одним з найважливіших чинників, що визначають стан здоров'я дітей, є раціональне харчування, яке необхідне для підтримки нормального функціонування організму дитини, створення умов фізичного та розумового розвитку і підвищення здатності організму протистояти впливу несприятливих чинників зовнішнього середовища. Саме порушення раціонального харчування (як на першому році життя дитини, так і в подальшому) часто лежить в основі формування багатьох гострих та хронічних захворювань органів травлення. Йдеться не тільки про дієтозалежні захворювання, за яких збалансоване харчування визначає успіх лікування, а про значно більше коло питань, присвячених харчуванню здорової та хворої дитини, чинникам формування захворювань органів травлення на фоні незбалансованого харчування, численним метаболічним розладам, а також місцю лікувального харчування у комплексній терапії органів травлення.

Особливо слід відзначити проблему коморбідних (поєднаних) захворювань у дитячій гастроентерології, яка потребує подальшого вивчення і розробки сучасних діагностичних алгоритмів та лікувальної тактики. Необхідно адаптувати для використання в педіатрії оновлені рекомендації міжнародних консенсусів останнього перегляду щодо діагностики і лікування НР-інфекції, хронічних гастритів та функціональної диспепсії, ГЕРХ, групи функціональних захворювань ШКТ, поєднаної патології (The European *Helicobacter pylori* Study Group (EHSg). Management of *Helicobacter pylori* infection — the Maastricht IV/ Florence Consensus Report // Gut 2012; Kyoto global consensus report on *Helicobacter pylori* gastritis. Gut 2015; Optimum duration of regimens for *Helicobacter pylori* eradication. CochraneDatabaseSystRev 2013; Pediatric Gastroesophageal Reflux Practice Guidelines: Joint Recommendations of the NASPGHAN and the ESPGHAN 2015;

Management of *Helicobacter pylori* infection — the Maastricht V/ Florence Consensus Report 2015; положення 4 перегляду Римських критеріїв діагностики та лікування функціональних захворювань органів травлення 2016 та ін.).

Ці та інші питання заслуговують всебічної уваги та подальшого широкого обговорення.

Заслухавши та обговоривши представлені на науково-практичній конференції «Інновації в дитячій гастроентерології і нутриціології в практиці дитячого та сімейного лікаря» питання, присвячені найактуальнішим аспектам педіатричної гастроентерології, конференція постановляє:

1. Звернути увагу педіатрів та дитячих гастроентерологів на необхідність широкого впровадження у клінічну практику сучасних, доказових, обґрунтованих методів профілактики, діагностики та лікування хронічних захворювань органів травлення у дітей як важливої загальнопедіатричної проблеми. Прискорити впровадження в практику охорони здоров'я дітей сучасних (оновлених, доповнених та перероблених) Уніфікованих протоколів і стандартів діагностики та лікування хвороб травної системи у дітей, що обговорені на з'їзді асоціації педіатрів-гастроентерологів та нутриціологів і затверджені МОЗ України (Наказ МОЗ України № 59 від 29.01.2013 р.).

2. У разі проведення профілактичних заходів особливу увагу приділити питанням раціонального харчування. Вважати найважливішою задачею педіатрів організацію раціонального вигодовування дітей перших років життя, беручи до уваги те, що раціональне вигодовування — це, передусім, грудне (природне) вигодовування. У дітей старшого віку особливу увагу слід приділяти дотриманню режиму харчування, вилученню із раціону продуктів, що не відповідають віку дитини, газованих підсолоджених напоїв, продуктів швидкого приготування.

3. У випадку організації діагностичного процесу особливу увагу приділяти використанню неінвазивних та одночасно досить інформативних методів (дихальні тести, тести на основі випорожнень та ін.). Беручи до уваги, що порушення тонусу та моторики

відіграють істотну роль у патогенезі як функціональних, так і органічних захворювань травної системи, широко впроваджувати в клінічну практику неінвазивні методи оцінки цих функцій (електроентерографія, електрогастрографія та ін.). Водночас, звернути увагу на необхідність доказової верифікації функціональних та органічних захворювань травної системи, у разі необхідності застосовуючи ендоскопічні дослідження. У випадку проведення наукових досліджень діагноз патології стравоходу, шлунка та кишечника має бути верифікований морфологічним дослідженням.

4. Приділити особливу увагу ранньому виявленню спадкової патології травної системи та дієтозалежних захворювань, для чого впроваджувати в клінічну практику методи скринінгової, у тому числі генетичної діагностики.

5. Наголосити на необхідності більш наполегливого впровадження в практику наукових розробок кафедр. Для підвищення якості впровадження застосовувати зворотний зв'язок

кафедр та бази впровадження. Вважати ефективність впровадження одним із основних показників якісної роботи кафедри.

6. Вважати доцільними щорічне обговорення і перегляд навчальних планів та програм підготовки з дитячої гастроентерології студентів ВНЗ, інтернів, лікарів-гастроентерологів та педіатрів, лікарів загальної практики — сімейної медицини за участю Головного спеціаліста за фахом «дитяча гастроентерологія та дієтологія», керівників профільних кафедр і головних міських та обласних дитячих гастроентерологів. Своєчасно вводити зміни до існуючих нормативних документів.

7. Доручити опорній кафедрі педіатричної гастроентерології та нутриціології ХМАПО щорічне проведення семінарів з актуальних питань дитячої гастроентерології для міських і обласних дитячих гастроентерологів, а також не рідше одного разу на 2 роки — проведення всеукраїнських науково-практичних конференцій, присвячених актуальним питанням дитячої гастроентерології.

*Головний дитячий гастроентеролог МОЗ України,
Голова асоціації педіатрів-гастроентерологів та нутриціологів України,
доктор медичних наук, професор О. Г. Шадрін*

*Зав. кафедри педіатричної гастроентерології та нутриціології ХМАПО,
доктор медичних наук, професор О. Ю. Белоусова*

Доцент Н. В. Павленко